Корольов, космос, Сумщина...

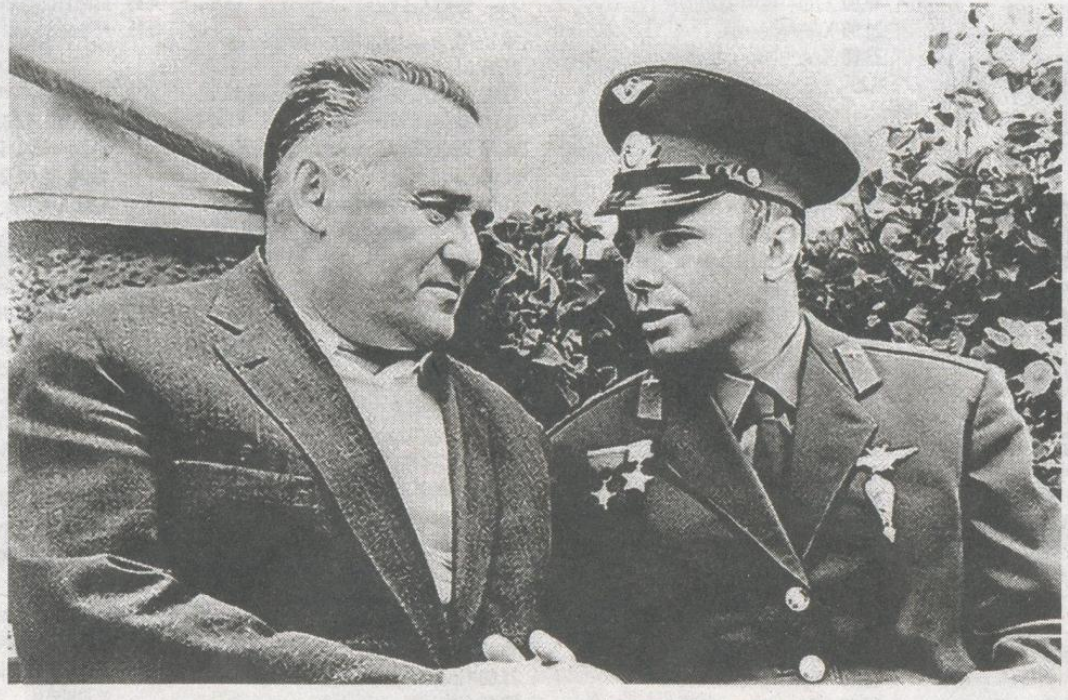

Сергій Корольов і Юрій Гагарін

Вчився у Києві, а практику проходив у Конотопі

Сергій Павлович Корольов народився 12 січня 1907 року в місті Житомир. Його батько, Павло Якович, був учителем російської словесності. Мати, Марія Михайлівна, походила із сім'ї ніжинських купців. Заміж її видали дуже юною. І сімейне життя не склалося. Через п'ять років шлюб розпався. Після цього Марія Миколаївна вступила у Києві до Вищих жіночих курсів. А трирічного сина Сергійка відправила до своїх батьків у місто Ніжин.

4 червня 1911 року відбулася подія, що мала величезний вплив на хлопчика. Тоді в Ніжин приїхав видатний російський льотчик Сергій Уточкін. Його показовий політ настільки вплинув на 4-річного Сергійка, що небо на довгі роки стало його головною мрією.

У перший клас він пішов у місті Одеса, куди переїхала мати з новим чоловіком – Григорієм Баланіним. Вітчим замінив Сергієві батька, став йому вірним помічником.

У серпні 1924 року 17-річний Сергій Корольов вступив до Київського політехнічного інституту на авіаційне відділення механічного факультету. КПІ в той час вважався центром підготовки авіаційних кадрів. Вихованцями інституту були такі видатні особистості, як конструктор літаків і вертольотів Ігор Сікорський, конструктор моторів для літаків, Герой Соціалістичної Праці Олександр Мікулін, учений в галузі механіки, творець ракет, двічі Герой Соціалістичної Праці Володимир Челомей та багато інших.

Навчаючись у Київському політехнічному інституті, Корольов у 1924 році проходив виробничу практику в локомотивному депо станції Конотоп на посаді

винаходів. Їй було виділено фінансування. В серпні 1930 року був здійснений вдалий пуск ракети. І за особистим розпорядженням Маршала Радянського Союзу Михайла Тухачевського був створений Реактивний науководослідний інститут. Заступником директора з наукової роботи був призначений 27-річний Сергій Павлович Корольов.

Конструктор з «шарашки»

А вже у травні 1937 року була сфабрикована справа про військову змову в Червоній армії, учасники якої під керівництвом Тухачевського начебто готували «палацовий переворот». Репресій зазнали всі, кому сприяв опальний маршал. Був

У Корольова почали опухати ноги. Йому стало важко ходити. Саме тоді в таборі з'явився ув'язнений Михайло Усачов – колишній директор Московського авіаційного заводу. Боксер, богатирського складу. Він упізнав ледь живого Корольова. Влаштовував у медчастину. А старосту табору примусив організувати хворому посилене харчування.

А в Москві за Сергія Павловича клопотали: його мати, прославлені льотчики, Герої Радянського Союзу Михайло Громов, Валентина Гризодубова та інші.

Й.В. Сталін розумів важливість оборонних спеціалістів. І тому дав розпорядження на перегляд їхніх справ.

У листопаді 1939 року Корольова ви-

дев'ятьма полоненими, у обідню пору, захопили фашистський бомбардувальник і на ньому втекли з острова Узедом. Дев'ятаєв багато знав про ракети «Фау-2».

– Де він?

Знайшли у пересильному пункті...

Із Берліна Корольова, Дев'ятаєва та групу спеціалістів на острів Узедом на двомоторному літаку Лі-2 доставив Микола Стороженко, льотчик родом із Білопілля.

Дев'ятаєв показав Корольову підземні цехи, де виготовлялися крилаті ракети «Фау-2». Знайшли вузли цієї ракети. Все завантажили у транспортник Миколи Стороженка і – у підмосковний Калінінград, де було науково-технічне бюро із створення балістичних ракет далекої дії.

Через 2 роки, у листопаді 1947, року відбувся пуск трофейної ракети. Вона пролетіла 207 кілометрів і зруйнувалася у верхній шарах атмосфери...

Сум'яни і підкорення космосу

Коли почалося освоєння космічного простору, в Сумському машинобудівному науково-виробничому об'єднанні для космодрому Байконур, розташованому в Казахстані, були виготовлені ажурні металеві щогли для утримання космічних ракет на стартовому майданчику. Провести монтаж цих металевих ажурних щогл було доручено бригаді слюсарів-монтажників, яку очолював Олексій Павлович Ковальов.

І постало питання, яким чином відводити утримуючі щогли від ракети висотою 38 метрів, коли включено реактивний двигун і вона ось-ось має злетіти? Відводити утримуючі щогли від ракети з допомогою натяжних тросів і лебідок? Чи як?

Саме тоді Ковальов запропонував Корольову використати противаги... Як у «журавлів», установлених біля колодязів

помічника машиніста паровоза.

Як підкорити небо?

У 1926 році вітчима Сергія переводять на роботу до Москви. В той час у Московському вищому технічному училищі ім. М. Баумана було відкрито авіаційне відділення. І Сергій Корольов подає заяву про переведення у МВТУ. Він був зарахований на третій курс.

Під керівництвом авіаконструктора Андрія Туполєва випускник Московського вищого технічного училища Сергій Корольов створює проект літака СК-4. Він став його дипломною роботою.

Пізніше Сергій Павлович згадував:

«У 1929 році я познайомився з вченим і винахідником Костянтином Едуардовичем Ціолковським. Він уперше сказав про можливість використання ракет для міжпланетних сполучень. Костянтин Едуардович переконав мене впевненістю в можливість космоплавання. Я пішов від нього із однією думкою – будувати ракети!»

У 1931 році Сергій Павлович Корольов разом із ентузіастом ракетної техніки Фрідріхом Цандером створили групу з вивчення ракетного руху. Незабаром групу помітило управління військових

арештований видатний авіаконструктор Андрій Туполєв. Його помістили в так звану «шарашку» – спецтюрму. Там під наглядом НКВС працювали авіаконструктори, які підозрювались у злочинах.

27 червня 1938 року був арештований Сергій Корольов, звинувачений у шкідництві. Така ж участь спіткала його друга Валентина Глушка, в майбутньому – академіка, видатного конструктора ракетних двигунів.

На допитах Корольов був підданий фізичному насиллю. Слідчі-кати зламали йому щелепи. Тільки після погроз розправитися з його дружиною і дочкою слідчі добилися «визнавальних» показів. У вересні 1938 року Корольов був включений у список на розгляд Військової колегії Верховного суду СРСР. Органами НКВС рекомендована міра покарання по першій категорії – розстріл. Але, зрештою, Сергію Павловичу був винесений «пом'якшений» вирок – 10 років ув'язнення з конфіскацією майна.

Вісім місяців Корольов провів у Новочеркаській пересильній тюрмі. А потім був відправлений по етапу на Колиму, в виправно-трудовий табір Мальдак. Тут із п'ятисот в'язнів до весни доживало не більше ста.

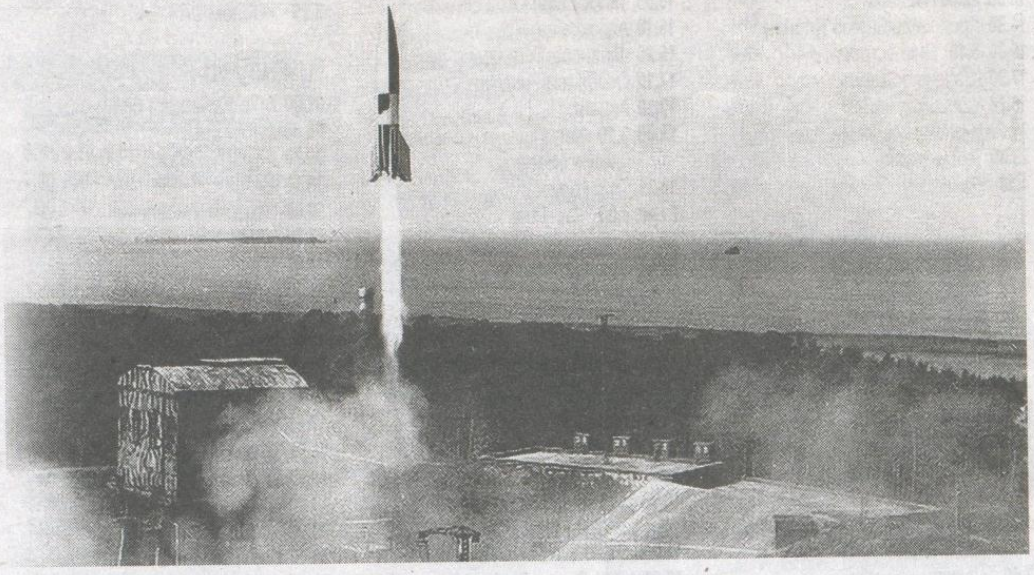

Пуск «Фау-2» з німецької бази «Пенемюнде» на острові Узедом

кликали до Москви. Особливо при НКВС СРСР його приговорили до восьми років ув'язнення в московській спецтюрмі. Там знаходилось Центральне конструкторське бюро – 29. Під керівництвом авіаконструктора Андрія Туполєва у спецтюрмі Сергій Корольов бере активну участь у створенні бомбардувальників Пе-2 і Ту-2.

Після нападу Німеччини на Радянський Союз Корольов просить направити його льотчиком на фронт. Але Туполєв, вже по достоїнству оцінивши його конструкторський талант, категорично заявив: «А літаки хто буде будувати?!»

В 1942 році Сергія Павловича переводять у другу спецтюрму, при Казанському авіазаводі № 16, де велись роботи над реактивними двигунами.

У липні 1944 року Сергій Павлович Корольов був достроково звільнений з ув'язнення зі зняттям судимості.

Ракети острова Узедом

Під час Другої світової війни німці розробили і вперше застосували нову зброю – балістичні ракети «Фау-2». За стартової маси 13 тонн «Фау-2» могла доставити 800 кг вибухівки на відстань 320 км. Швидкість ракети наприкінці активної ділянки траєкторії становила 1700 м/с (6120 км/год). Це була справжня «зброя відплати»: ракета виявилася невразливою для тогочасних засобів протиповітряної оборони. Тож із острова Узедом у Балтійському морі німці обстрілювали цими ракетами міста Великобританії...

Звісно ж, що після капітуляції Німеччини новою і перспективною зброєю зацікавилися переможці. Американці встигли вивезти із Німеччини до ста ракет «Фау-2», а також групу провідних спеціалістів німецького ракетного центру на чолі з Вернером фон Брауном.

В СРСР вивчати німецький ракетний досвід доручили Сергію Корольову, а той, у свою чергу, знайшов людину, котра бачила «Фау-2» на власні очі – льотчика Михайла Дев'ятаєва. Він був командиром ескадрильї винищувального авіаполку. Особисто збив у повітряних боях 9 і в групі – 16 ворожих літаків. У районі Львова був збитий і потрапив у ворожий полон. 8 лютого 1945 року Дев'ятаєв разом з

Сергій Павлович звернув увагу на кмітливого бригадира слюсарів-складальників. І запросив його встановити вимірювальну апаратуру на космічному кораблі «Восток».

Після успішного польоту на космічному кораблі «Восток» 12 квітня 1961 року льотчику-космонавту, полковнику авіації Юрію Гагаріну присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Тоді ж Генеральний конструктор в галузі ракетобудування і космонавтики Сергій Корольов надав скерування до державної нагороди на Олексія Ковальова. Він одержав орден Леніна.

Потім були нові унікальні слюсарні роботи. За значний особистий вклад у спорудження і дострокове уведення в дію комплексів з виробництва мінеральних добрив на Сумському хімкомбінаті та проявлену при цьому трудову доблесть указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1979 року бригадиру слюсарів-складальників Олексію Ковальову присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

І ось нове випробовування. Бригада слюсарів-складальників О. П. Ковальова освоїла випуск потужних газоперекачувальних агрегатів на магістраль Уренгой-Помари-Ужгород. Одна із газоперекачувальних станцій була споруджена на околиці міста Суми.

А у грудні 1971 року в селищі міського типу Жовтневе побував льотчик-космонавт, генерал-лейтенант авіації, двічі Герой Радянського Союзу Георгій Береговий. Той самий, що у жовтні 1968 року здійснив політ у космос на кораблі «Союз-3», провів маневрування космічного корабля на орбіті та дворазове зближення з безпілотним космічним кораблем «Союз-2». Його дружиною була... сум'янка Лідія Беседовська. Тож подружжя часто приїздило до Сум, щоб провідати її батьків, які працювали на рафінадному заводі. Син Віктор згадував, як їхня сім'я відпочивала на березі Псла, як їздили в селище Низи, де ознайомилися з експозицією будинку-музею видатного композитора Петра Чайковського.

Олег Гончаров,
почесний журналіст України .
Фото з інтернету